

Tudományterületek nyelvi, nyelvhelyességi sajátosságai szakdolgozatok és disszertációk címei alapján

Látics Barbara

Neveléstudomány MSc, levelező tagozat

Neveléstudományi Intézet, Szakdidaktikai Tanszék

Belső témavezető: Gombos Péter, egyetemi docens, MATE Kaposvári Campus, Neveléstudományi Intézet, Szakdidaktikai Tanszék

Kvantitatív kutatásomban arra kerestem a választ, hogy a különböző tudományterületek leendő szakemberei – hallgatók és doktoranduszok – milyen nyelvi képességekkel rendelkeznek a címadás terén. Megfigyelhetők-e helyesírási és nyelvhelyességi sajátosságok írásbeli nyelvhasználatukban? Melyek a legkritikusabb helyesírási területek, s vajon ezek tudományterületenként eltérőek-e?

A releváns szakirodalom áttekintése során kiderült, hogy nincsenek ismereteink a különböző szakterületek ortográfiai tudását illetően. A meglévő kutatások a legtöbb problémát okozó hibatípusokat (Gombos L. 2018) vagy egy-egy (kor)csoport helyesírási képességeit ismertetik (Hangay 1993; Kernya 1993; Fazekas 1994). Egyes tanulmányok hangsúlyozzák, hogy az értelmiségi pályán lévőkől már magasabb szintű helyesírási ismeretek várhatók el (Zabóné 2016), azonban sokuknak ez kihívást jelent (Kolláth 2002). Fontos, hogy a hallgatók tisztában legyenek saját nyelvi tudásukkal, valamint a szakterületükre jellemző, főbb helyesírási hibatípusokkal. Ezek ismeretében a fejlődés lehetősége már adott.

Hiánypótló s edukatív céllal szakdolgozat- és disszertációcímek grammatikai elemzésébe kezdtem. Azért dolgozatcímeket választottam, mert – ellentétben például konferenciakiadványokkal vagy szakfolyóiratokkal – ezeknél nincs korrektor, külső hozzáértő személy, aki javítja a hibákat. Így valós képet kaphatunk a hallgatók helyesírási képességeiről.

Egyszerű, nem véletlenszerű mintavételt alkalmaztam. Szakdolgozatcímeket (N = 2368) és disszertációcímeket (N = 2352) egyaránt vizsgáltam. A közel ötezres minta hat tudományterületből tevődött össze: művészetek, bölcsészet-, műszaki, agrár-, társadalom- valamint természettudományok. Az adatok kiértékelése Excel-függvények, illetve

matematikai-statisztikai számítások segítségével történt. A legfőbb hibatípusokat a címekből vett példákkal szemléltettem, s helyesírási szabálypontokkal indokoltam.

Az elemzett 4720 darab cím 46,44%-a (2192 db) tartalmazott legalább egy helyesírási hibát, 15,46%-a kettőnél többet is. A címenkénti hibaszám nullától ötig terjedt. A mintának alig több mint fele, 53,56%-a (azaz 2528 db cím) volt csak teljesen hibátlan. A tudományterületek közül a bölcsészettudományok „teljesítettek a legjobban”: a minta 63,79%-a volt nyelvileg kifogástalan e területen. A legalacsonyabb határérték a műszaki tudományterülethez tartozik, a címeknek csupán 48,24%-a hibátlan. A mintát alkotó többi csoport (társadalom-, természet-, agrártudományok, művészetek) eredményei e két érték közé estek. A legkritikusabb helyesírási területek is egyértelműen kirajzolódtak: egybeírás-különírás, valamint írásjelek.

Összességében az eredmények igazolták, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a felsőoktatásban és a doktori képzésben a helyesírás (újra)tanítására. Fontos lenne, hogy ennek szükségességét a hallgatók is érezzék. Hiszen igazán hiteles (értelmiségi) szakemberré az válhat, aki megfelelő nyelvi készségek birtokában van – akármelyik tudományterületet is képviseli. Bízom abban, hogy az eredmények minél több hallgató és felsőoktatásban dolgozó számára tanulsággal szolgálnak.

Kutatásom nemcsak feltáró-figyelemfelhívó, hanem edukatív jellegű is. Segít(het) abban, hogy a különböző tudományterületek megismerjék a legjellemzőbb helyesírási hibatípusokat. Dolgozatomban konkrét példák és szabálypontok támogatják ezt. Szakdolgozat formájában viszont kevésbé tud útbaigazítást adni (esetleg publikációként), így a továbbiakban szeretnék helyesírási segédleteket készíteni a diszciplínák számára. Egy-egy ilyen füzet (oktatási anyag) szisztematikusan be tudná mutatni a helyesírási hibakategóriákat, a tudományterületek felől megközelítve, szakdolgozat- és disszertációcímekből vett példákkal illusztrálva, szabálypontokra hivatkozva. Munkám hasznosulását ebben látom.